

LEERPLAN SECUNDAIR ONDERWIJS

<i>Vakken:</i>	PV Praktijk landbouw/tuinbouw	4 lt/w
	PV/TV Stage landbouw/tuinbouw	8 lt/w
	TV Landbouw/tuinbouw	6 lt/w

Specifiek gedeelte

Studierichting: **Gespecialiseerde dierenverzorging**

Studiegebied: **Land- en tuinbouw**

Onderwijsvorm: **BSO**

Graad: **derde graad**

Leerjaar: **derde leerjaar**

Leerplannummer: **2008/055**
(nieuw)

Nummer inspectie: **2008 / 70 // 1 / R / SG / 1 / III3 / / D/**

onderwijs van de
Vlaamse Gemeenschap

INHOUD

Visie	2
Beginsituatie	3
Algemene doelstellingen	4
Leerplandoelstellingen/leerinhouden/specifieke pedagogisch-didactische wenken	5
Module 1 – Wetgeving	5
Module 2 – Verkoopstechnieken en communicatie	9
Module 3 – Voortplanting en erfelijkheidsleer	17
Module 4 – Soorten en rassen	24
Module 5 – Huisvesting	27
Module 6 – Verzorging en behandeling van dieren	31
Module 7 – Stage	38
Algemene pedagogisch-didactische wenken	40
Minimale materiële vereisten	43
Evaluatie	45
Bibliografie	48
Bijlage: Nuttige adressen	50

VISIE

Het leerplan impliceert een voorbereiding op een beroep in één van de sectoren in de dierenverzorging. Het moet dan ook gezien worden als de noodzakelijke kennis en handelingen in een zo ruim mogelijk perspectief te plaatsen.

Leerlingen dienen vooral de praktische vaardigheden en attitudes te verwerven in de diversiteit van activiteiten die de sector rijk is.

Via de praktijkbeleving wordt de theoretische kennis omgezet in praktische vaardigheden.

De verschillende aspecten van de sector komen ruim aan bod, zodat de eigen interesses van de leerlingen zich verder kunnen ontplooiën.

Bezoeken aan bedrijven, beurzen en hobbyisten ondersteunen het totaalbeeld dat de leerlingen van de dierensector verwerven. Het vormen van dit totaalbeeld maakt deel uit van het toekomstperspectief dat de leerlingen nodig hebben om hun motivatie naar hun latere tewerkstelling in de sector te versterken.

Stages maken integraal deel uit van de opleiding. Ze zijn bedoeld om leerlingen in contact te brengen met de arbeidsmarkt om zo hun vaardigheden en attitudes te toetsen aan reële omstandigheden.

Het begrip dierenwelzijn en correct omgaan met dieren staat centraal in de opleiding.

Uiteraard zullen de wettelijke voorschriften toegepast worden.

Binnen het leerplan 'Gespecialiseerde dierenverzorging' is bewust gekozen voor een algemeen gedeelte en een contextgedeelte. Binnen het contextgedeelte kunnen de leerlingen een keuze maken tussen twee onderdelen, kleine huisdieren en grote huisdieren. De school is vrij om de modules 4, 5 en 6 in twee contexten (context 1: kleine huisdieren en context 2: grote huisdieren) aan te bieden.

BEGINSITUATIE

1 Bepaling van de leerlingengroep

Dit leerplan is bestemd voor de studierichting Gespecialiseerde dierenverzorging van het derde leerjaar in de derde graad BSO.

Om de veiligheid niet in het gedrang te brengen is het aangewezen dat het aantal leerlingen niet meer dan 20 bedraagt.

De leraar oordeelt of hij, rekening houdend met het aantal leerlingen, met de beschikbare uitrusting en de aard van de te gebruiken toestellen en producten, de door het leerplan voorgeschreven praktijkoefeningen zonder gevaar kan uitvoeren of laten uitvoeren. Indien hij oordeelt dat de voorhanden zijnde uitrusting gevaar voor zichzelf of voor de leerlingen oplevert, waarschuwt hij onmiddellijk schriftelijk (in tweevoud) de directie, die de nodige maatregelen treft om de activiteiten in normale omstandigheden te laten doorgaan.

Om de veiligheid van de praktijkoefeningen niet in het gedrang te brengen is het aangewezen dat het aantal leerlingen niet meer dan 12 bedraagt.

2 Beginsituatie

Om toegelaten te worden tot het 7e specialisatiejaar 'Gespecialiseerde dierenverzorging' moet de leerling het Hoger Secundair Technisch- of Beroepsopleiding hebben volbracht in een afdeling landbouw, tuinbouw of in een aanverwante studierichting.

Gezien de vooropleiding in de 3e graad TSO-BSO land- of tuinbouw (afdeling dierenzorg/dierenzorgtechnieken) en aanverwante studierichting beschikt de beginnende leerling over voldoende basiskennis om het 3e leerjaar van de 3e graad dierenzorg aan te vatten.

Kenmerken van een leerling met hoge slaagkansen:

- flinke dosis doorzettingsvermogen,
- grote motivatie, verantwoordelijkheidsgevoel,
- orde, werklust en disciplinair gedrag,
- medewerking van familie en vriendenkring,
- respect voor dieren.

Vermits de meeste van deze leerlingen een bewuste keuze maken voor hun beroep in de dierenzorgsector is het wenselijk de leerstof zoveel mogelijk te laten aansluiten bij deze belangstelling. Vanuit een elementaire kennis en een intrinsieke motivatie kan de leraar doelgericht zijn leerlingen inzichten en attitudes bijbrengen en hen tevens bewust maken van hun arbeidsperspectief in ons economisch bestel.

ALGEMENE DOELSTELLINGEN

Na het beëindigen van een 3e leerjaar van de 3e graad BSO- Gespecialiseerde dierenverzorging is de leerling in staat zich te vestigen als zelfstandige binnen de tak van de dierenzorgsector. Het attest 'Bedrijfsbeheer' kan behaald worden in de derde graad BSO, ofwel na het tweede leerjaar ofwel na het derde leerjaar (specialisatiejaar) via het complementaire gedeelte.

De leerlingen kennen:

- vaktermen in verband met dierenverzorging, diervoeding, dierengedrag en kweken en dierensystematiek;
- de verschillende aspecten van verzorgingstechnieken die werden behandeld;
- de namen van dieren en hun specifieke kenmerken.

De leerlingen kunnen:

- eenvoudige gereedschappen en werktuigen hanteren met in acht name van de nodige veiligheidsvoorschriften;
- het belang van een handeling aantonen en argumenteren;
- zelfstandig werken;
- in functie van de opdracht een juiste werkhouding aannemen;
- in concrete situaties een concrete werkmethode volgen, argumenteren waarom en de acties in hun chronologisch verband ordenen;
- het belang inzien van de eigen werkorganisatie (werkpost, opdracht ...);
- dieren op een diervriendelijke en correcte manier hanteren.

De leerlingen handelen (zijn)

- milieubewust,
- sociaal verantwoord,
- taakgericht (efficiënt en effectief werken),
- gericht op kwalitatieve afwerking op basis van opgelegde of van eigen criteria,
- met aandacht voor veiligheid,
- met zorg voor het eigen materiaal en voor het materiaal van een ander.
- met zorg voor dierenwelzijn,
- ergonomisch verantwoord.

Het is belangrijk dat de leerlingen de basistechnieken van de dierenverzorging onder de knie hebben, zodat een overstap van de ene context naar een andere context zonder al te veel problemen kan verlopen. De leerlingen zullen niet overladen worden met encyclopedische kennis die gemakkelijk via naslagwerken en ICT op te zoeken is, en bovendien zeer snel aan veranderingen onderhevig is. Het is veel belangrijker om te weten waarom en hoe een handeling moet worden uitgevoerd en wat de mogelijke gevolgen ervan zijn. De leerlingen leren dat de dierenzorg dier- en milieuvriendelijk dient te gebeuren. Dit past in een vakoverschrijdende benadering met de nadruk op milieueducatie en burgerzin. De leerlingen leren dat dieren dag-in-dag-uit verzorging nodig hebben en dat hiervoor heel wat hulpmiddelen gebruikt worden. De leerlingen ervaren dat de job van dierenverzorger een veeleisende en veelomvattende taak is. Ze moeten ook weten dat het dier mee het werkritme bepaalt. Om deze laatste doelstellingen te bereiken kunnen leerlingen ingeschakeld worden binnen het verzorgingsschema van de dieren op school.

LEERPLANDOELSTELLINGEN/LEERINHOUDEN/SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

MODULE 1 – WETGEVING

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
	de belangrijkste wetgeving i.v.m. zwervende dieren en de opvang ervan verwoorden en toepassen.	Wetgeving i.v.m. zwervende dieren	X	
	de bevoegdheden van een dierenasiel/dierenpension/opvangcentrum verwoorden en toelichten.	Bevoegdheden van een dierenasiel/dierenpension/opvangcentrum	X	
	de wetgeving i.v.m. het houden van dieren in asiel/pension/dierentuin/pretpark/kinderboerderij/ verwoorden en toelichten.	Wetgeving i.v.m. het houden van dieren in asiel/pension/dierentuin/pretpark/kinderboerderij	X	
	de wettelijke voorschriften en voorgeschreven procedures en de voorwaarden waaraan de huisvesting in een dierspecialzaak moeten voldoen i.v.m. het houden van dieren verwoorden, toepassen en opvolgen.	Wetgeving i.v.m. dierspecialzaken	X	X
	de wettelijke en bedrijfsvoorschriften i.v.m. het houden en verkopen van dieren en dierenbenodigdheden in een dierspecialzaak verwoorden en indien mogelijk toepassen.	Wetgeving i.v.m. de verkoop van dieren in een dierspecialzaak	X	X
	de wettelijke voorschriften en voorgeschreven procedures en de voorwaarden waaraan de huisvesting moeten voldoen i.v.m. het houden van productiedieren en paarden verwoorden, toepassen en opvolgen.	Wetgeving i.v.m. de huisvesting van productiedieren en paarden	X	X
	de belangrijkste wettelijke voorschriften i.v.m. het organiseren van dierproeven en het gebruik van proefdieren verwoorden en toepassen.	Belgische wetgeving i.v.m. het organiseren van dierproeven	X	

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
	de belangrijkste Europese richtlijnen i.v.m. het organiseren van dierenproeven en het gebruik van proefdieren verwoorden en toepassen.	Europese richtlijnen i.v.m. dierproeven - de richtlijn 86/609/EEG - begrippen: BCLAS, FELASA, AAALAC	X	
	de Europese richtlijnen i.v.m. dierenwelzijn toelichten. uitleggen wanneer een dier zich 'wel bevindt' volgens de Europese wetgeving op dierenwelzijn aan de hand van de vijf vrijheden van het dier.	Europese richtlijnen i.v.m. dierenwelzijn - vrij van dorst, honger en ondervoeding - vrij van lichamelijk ongerief - vrij van pijn, verwondingen en ziekten - vrij om normaal gedrag te vertonen - vrij van angst en chronische stress	X	
	wettelijke voorschriften i.v.m. dierenwelzijn verwoorden.	Wettelijke voorschriften i.v.m. dierenwelzijn	X	X
	het verband leggen tussen stress en dierenwelzijn.	Relatie stress en dierenwelzijn	X	X
	gepaste maatregelen nemen om insleep van dierziekten te voorkomen.	Wettelijke voorschriften bij quarantainebehandeling	X	X
	wettelijke voorschriften en voorgeschreven procedures en de voorwaarden waaraan de huisvesting moeten voldoen i.v.m. het houden van dieren verwoorden, toepassen en opvolgen.	Wettelijke voorschriften betreffende huisvesting - kooiverrijking - klimaatomstandigheden - voorwaarden voor leef- en werkruimten - minimale huisvestingsnormen - voorschriften op het gebied van hygiëne	X	X

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
	mest en afval op de juiste manier verwijderen, beheren en behandelen.	Wettelijke voorschriften i.v.m. mest en afval - hanteren van afval en mest - afval en mestbeheer	X	X
U	<i>dieren identificeren en registreren volgens de wettelijke en/of bedrijfsvoorschriften.</i>	Wettelijke voorschriften i.v.m. de aangifte van dieren (U)	X	X
	het belang van Sanitel i.v.m. de verplichte identificatie en registratie toelichten.	Verplichtingen i.v.m. Sanitel, FAVV - betekenis - doelstelling - belang - toelichting bij de administratieve verplichtingen - verloop van de procedure - oormerken van dieren - controle en toezicht op de werking van het systeem	X	X
	het belang van Cites-wetgeving verwoorden en toepassen.	Cites	X	X
	de wetgeving i.v.m. de positieve lijst verwoorden en toepassen.	Wetgeving i.v.m. de positieve lijst	X	
	de wetgeving i.v.m. veiligheid op het werk verwoorden en toepassen.	Wetgeving betreffende veiligheid op het werk - ARAB - AREI - Vlarem	X	X
	methoden om aan geboorteregeling te doen bij dieren verwoorden en toelichten.	Wetgeving en ethiek i.v.m. geboorteregeling bij dieren	X	X

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
	de grondbeginselen van verzekeringen uitleggen. de specifieke kenmerken van de verschillende verzekeringen aangeven.	Verzekeringen <ul style="list-style-type: none"> - Verzekeringen grondbeginselen/algemene wetgeving - Wet op de landverzekering - Hoe ziet een normaal verzekeringpakket van een bedrijf eruit? <ul style="list-style-type: none"> - bescherming van het patrimonium - bescherming van het personeel - bescherming tegen derden /cliënten – aansprakelijkheidsverzekeringen - bescherming van uzelf als bedrijfsleider of zelfstandige - vorderingen en bijstand - Uitzonderlijke verzekeringen <ul style="list-style-type: none"> - tentoonstelling - vervoer van dieren 	X	

Specifieke pedagogisch-didactische wenken

Daar het onmogelijk is de wettelijke bepalingen voor alle dieren te bespreken is het raadzaam een paar typedieren te kiezen en deze te bespreken.

Daar wetgeving onderhevig is aan veranderingen is het niet de bedoeling dat leerlingen de wetteksten kennen maar wel kunnen opzoeken en toepassen.

Best wordt er uitgegaan van een gevalstudie, zoals bijv. het opzoeken van de regels en wetten (decreten) waarmee rekening gehouden moet worden als men met een dierenpension wil starten.

Het is de bedoeling het vak wetgeving zo veel als mogelijk te toetsen aan de praktijk, dit eventueel in samenspraak met het vak stage.

<http://www.argusmilieu.be/ONLINEDOCUMENTATIE/VLAREM/Default.htm>

MODULE 2 – VERKOOPSTECHNIKEN EN COMMUNICATIE

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
		In ontvangst nemen van dieren en dierenbenodigdheden		
	de geleverde goederen in ontvangst nemen, transporteren en alert zijn voor beschadigingen. bestellingen controleren aan de hand van leveringsbonnen en bijhorende documenten. de geleverde producten op kwaliteit en kwantiteit controleren. gebreken aan producten registreren en rapporteren.	<ul style="list-style-type: none"> - Lossen en in ontvangst nemen van aangekochte goederen - Transportmiddelen - Controle van begeleidende papieren - Controle van de levering aan de hand van de leveringsbon - Kwaliteit- en kwantiteitscontrole - Rapporteren van de gebreken aan geleverde goederen 	X X X X X X	X X X X X X
		Voorraadbeheer		
	geautomatiseerde registratiesystemen en orderverwerkingssystemen hanteren.	- Stockbeheer	X	X
		Artikelen verkoopklaar maken		
	het principe First-in First-out beschrijven en toepassen. producten van codes en prijzen voorzien. artikelen aan de hand van. bijbehorende instructies monteren.	<ul style="list-style-type: none"> - First-in First-out principe - Producten coderen en prijzen - Verkoopklaar maken van andere artikelen die verkocht worden in een dierenspecialzaak 	X X	X X X

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
		Basisprincipes bij het maken van productpresentatie		
	<p>basisprincipes i.v.m. het etaleren en presenteren van producten in concrete werkopdrachten verwoorden en toepassen.</p> <p>diverse technieken voor het verwerken van etalage- en decoratiematerialen toepassen.</p> <p>belangrijkste trends en ontwikkelingen i.v.m. decoratie en presentatie toelichten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Impuls, magneet en meetgroepen - Verschillende decoratie- en presentatietechnieken - Belangrijkste trends en ontwikkelingen op het gebied van decoratie en presentatietechnieken 	<p>X</p> <p>X</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>
	<p>producten etaleren en presenteren.</p> <p>een verkoopruimte op eigen initiatief met productpresentaties decoreren.</p>	Praktische oefeningen: etaleren en presenteren		X
		Bedrijfsadministratie		
	<p>dieren volgens de wettelijke en/of bedrijfsvoorschriften identificeren en registreren.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Inventarisatie van dieren 	X	X
		Opvolging van het dierenbestand		
	<p>gegevens i.v.m. het dierenbestand registreren nl. aankoop, verkoop en afvoer van gestorven dieren opvragen en wijzigen.</p> <p>herkenningsnummer registreren.</p> <p>de betekenis van het opstellen van een signalement verwoorden.</p> <p>een signalement van dieren opstellen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Registratie van aangekochte, verkochte, dode en afgevoerde dieren en van verplaatsingen van dieren - Registratie van herkenningsnummer - Opstellen van een signalement van dieren: geslacht, grootte, gewicht, voortbeweging, hoofd, gebit, oren, poten en staart 	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	<p>X</p>

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
		Bedrijfsgebonden administratie		
	formulieren die de bedrijfsleider verplicht is in te dienen en die bestemd zijn voor de bevoegde diensten invullen.	- Formulieren die bedrijven verplicht zijn in te vullen en in te dienen bij bevoegde instanties	X	
		Bedrijfscommunicatie		
	mondeling en schriftelijk met leveranciers, dierenartsen, bedrijfsvoorlichters en bezoekers communiceren. met contactpersonen communiceren. slecht nieuws gesprekken voeren. de bedrijfscommunicatie op een efficiënte manier organiseren, uitvoeren en opvolgen.	<ul style="list-style-type: none"> - Mondelinge communicatie en rapportering - Schriftelijke communicatie en rapportering - Communiceren met klanten, bedrijfsvoorlichters, vertegenwoordigers, dierenartsen, e.a. - Slecht nieuws gesprekken - Elektronische post 	X X X X X	X X X X X
		Verkooptechnieken en -strategieën		
	verschillende verkooptechnieken en verkoopstrategieën verwoorden en hanteren. onderhandelingstechnieken toepassen. verkoopbaarheid van een nieuw product binnen een bestaand klantenbestand inschatten. eenvoudige en courante marketingbegrippen uitleggen en er gebruik van maken.	<ul style="list-style-type: none"> - Overzicht - Onderhandelingstechnieken - Verkoopbaarheid van een product - Marktbegrippen: distributiekolom, doelgroep, e-commerce, CRM (Customer Relationship Management) - Distributietechnieken en verkoopformules - Principes van klantenbinding - Push- en pulltechniek 	X X X X X X X X	X X X X X

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
	bestellingen en opdrachten verwerven. klantenprofielen herkennen.	<ul style="list-style-type: none"> - Verkoop- en onderhoudscontract - Klantenprofiel 	X	
		Begeleiding bezoekers/klanten		
	de receptie van bezoekers en klanten verzorgen. bezoekers informeren en voorlichten zodat ze over de juiste informatie beschikken. bezoekers op hun gedragsuitingen aanspreken.	<ul style="list-style-type: none"> - Receptiewerkzaamheden - Inventaris van wensen en belangen van klanten/bezoekers - Verstrekken van informatie en voorlichting - Aanbrengen van informatieborden bij dieren - Verzorgen van rondleidingen bezoekers - Controles en bewaking 	X X X X X X	X X X X X X
	een verkoopsgesprek met klanten voeren. op een educatieve en klantvriendelijke wijze aan klanten voorlichting geven. waar nodig klanten op een klantvriendelijke manier doorverwijzen. communicatietechnieken i.v.m. omgaan met klanten omschrijven en toepassen. een verkoop realiseren. prioriteiten stellen m.b.t. klantenhandelingen.	Communicatietechnieken voor het voeren van een verkoopsgesprek	X	X
		Informatiebehoeften van de klant		
	de informatiebehoeften van de klant inschatten. productinformatie aan klanten verstrekken en op grond daarvan	<ul style="list-style-type: none"> - Informatie over producten en de onderneming - Informatie over de gekochte dieren en dierbenodigdheden 	X X	X X

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
	klanten adviseren. de gebruiksaanwijzing van de producten lezen, toelichten en eventueel de werking ervan demonstreren. op eigen initiatief gegevens over afleveringsmogelijkheden en – voorwaarden van producten verstrekken. besluitvaardig commerciële service en klachtenafhandeling verzorgen.	<ul style="list-style-type: none"> - Informatie over voeding, verzorging, huisvesting, gedrag, ea. - Demonstratie van producten, werkwijze en werkmethoden - Planning levering - Informatie over service en aflevering - Klachtenbehandeling 	X X X X X	X X X X X
		Reclametechnieken		
	verschillende reclametechnieken en verkoopstrategieën verwoorden en hanteren.	<ul style="list-style-type: none"> - Mailing - Advertenties 	X X	
	de administratie van een verkoop uitvoeren en de verkoopresultaten rapporteren en toelichten.	Administratie bij de verkoop		
	de kassa gebruiksklaar maken en kassahandelingen verrichten. verkoopdocumenten beheren. bestellingen noteren en plannen. een factuur opstellen. verschillende betaalmiddelen hanteren en betalingsverrichtingen correct uitvoeren. resultaten van de verkoop rapporteren en toelichten, kassa opmaken en dagopbrengst controleren.	<ul style="list-style-type: none"> - Kassabeheer - Beheer verkoopdocumenten - Bestellingen en bestelbonnen - Facturatie - Betalingen - Verkoopresultaten 	X X X X X X	X X X X X X

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
	de algemene veiligheidsvoorschriften verbonden aan de concrete opdracht naleven. onder toezicht volgens de veiligheidsvoorschriften een opdracht afwerken. gevaarlijke situaties opmerken en waar mogelijk ingrijpen. machines, toestellen, gereedschappen, vervoermiddelen en gevaarlijke stoffen op een juiste en veilige manier hanteren. van persoonlijke beschermkledij en andere preventieve middelen gebruik maken. de juiste hef- en tiltechnieken toepassen. het gebruikte materiaal veilig opbergen. tijdens de uitvoering van een opdracht geen materiaal laten rondslingeren zodat de veiligheid gewaarborgd blijft.	Algemene veiligheidsvoorschriften binnen bedrijf/dienst of instelling	X	X
	kandidaat adoptanten op gepaste wijze informeren, toetsen en begeleiden.	Begeleiding van kandidaat adoptanten		X

Specifieke pedagogisch-didactische wenken

De leerlingen beoordelen op basis van criteria bestaande situaties en ontwikkelen zo hun eigen visie i.v.m. de organisatie van een handelspand. Daarna kunnen ze voorstellen formuleren voor mogelijke aanpassingen van de bestaande situaties.

Geef de leerlingen tijdens de lessen de tijd om hun stageplaats indien mogelijk te beoordelen.

Indien mogelijk is het aangeraden de leerlingen op school een eigen winkel te laten inrichten. Dit gebeurt best in samenwerking met de leerkracht bedrijfsbeheer.

Laat leerlingen tijdens de lessen oefenen in het voeren van een verkoopgesprek. U kunt de leerlingen eerst verkoopgesprekken laten analyseren en becommentariëren.

Laat de verkoopgesprekken tijdens de lessen evalueren door medeleerlingen. Het betrekken van een taalleerkracht bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van het verkoopgesprek betekent een meerwaarde.

MODULE 3 – VOORTPLANTING EN ERFELIJKHEIDSLEER

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
		Problemen i.v.m. vruchtbaarheid		
	de voornaamste problemen die kunnen optreden i.v.m. de vruchtbaarheid verwoorden en eventuele oorzaken duiden. maatregelen nemen om vruchtbaarheidsproblemen te voorkomen. kiezen tussen natuurlijke dekking, KI of embryocultuur en de keuze verwoorden.	<ul style="list-style-type: none"> - Problemen i.v.m. vruchtbaarheid - Oorzaken van vruchtbaarheidsproblemen - Preventiemaatregelen - Keuze tussen natuurlijke dekking, KI, embryocultuur 	<p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p>	<p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p>
		Opvolgen en registreren van de vruchtbaarheid en de voortplantingscyclus		
	de voortplantingscyclus van de dieren opvolgen en de vruchtbaarheidsgegevens registreren.	<ul style="list-style-type: none"> - Bronstcontrole (herhaling en uitdieping) - Inseminatiegegevens (herhaling en uitdieping) - Drachtigheidscontrole en -gegevens (herhaling en uitdieping) - Gegevens voortplantingscycli (herhaling en uitdieping) 	<p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p>	<p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p>
	attentielijsten i.v.m. voortplanting opvolgen en invullen.	- Attentielijsten i.v.m. voortplanting		X

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
		Geboorteregeling bij dieren		
	methoden om aan geboorteregeling te doen bij dieren verwoorden en toelichten.	- Methoden van geboorteregeling	X	
	methoden om dieren onvruchtbaar te maken verwoorden en toelichten.	- Onvruchtbaar maken bij dieren	X	X
		Geboorte van jonge dieren (U)		
U	<i>assisteren bij de geboorte van dieren.</i>	- <i>Assistentie bij de geboorte</i>		X
U	<i>dieren voor en na de geboorte behandelen en verzorgen.</i>	- <i>Verzorging van moederdieren tijdens en na de geboorte</i>		X
U	<i>mogelijke complicaties bij de geboorte inschatten en de nodige voorzorgsmaatregelen nemen.</i>	- <i>Voorzorgsmaatregelen en mogelijke complicaties</i>		X
U	<i>de verzorging en de opfok van jonge dieren tot volwassenheid organiseren, uitvoeren en opvolgen.</i>	Verdere opfok van jonge dieren (U)	X	X
		Celleer of cytologie		
	de belangrijkste celonderdelen op een voorstelling van een cel herkennen en benoemen.	- Bouw van de cel	X	
	delen van de celkern benoemen.		X	
		Celcyclus		
	het begrip celcyclus verwoorden.	- Begrip	X	
	de structuur en de replicatie van het DNA beschrijven.	- Structuur van DNA en replicatie	X	
	op microfoto's of schetsen de verschillende fasen bij een gewone celdeling of mitose aanduiden en benoemen.	- Verschillende fasen bij een gewone celdeling	X	

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
	<p>op microfoto's of schetsen de verschillende fasen bij een reductiedeling of meiose aanduiden en benoemen.</p> <p>het verschil tussen mitose en meiose na resultaat van de deling weergeven en het belang van beiden toelichten.</p> <p>de groei bij dieren verklaren.</p> <p>het begrip klonen verklaren.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Verschillende fasen bij reductiedeling - Verschilpunten tussen meiose en mitose - Groei bij dieren - Klonen: begrip 	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	
		Variatie binnen de soort		
	<p>formuleren hoe variabiliteit binnen de soort tot stand komt.</p> <p>de begrippen fenotype en genotype uitleggen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Genotype - Fenotype 	<p>X</p> <p>X</p>	
		Overervingmechanismen		
	<p>uit resultaten van proeven de wetten van Mendel afleiden.</p> <p>een inhoud formuleren voor de begrippen dominant en recessief allel, homozygoot, heterozygoot, dominante en intermediaire overerving.</p> <p>resultaten van mono- en dihybride kruisingen aan de hand van voorbeelden bij hobby- en proefdieren verklaren en symbolisch voorstellen.</p> <p>uit resultaten van de experimenten van Morgan afleiden dat sommige genen gekoppeld zijn en dat overkruising of crossing-over kan optreden.</p> <p>aan de hand van voorbeelden van hobby- en proefdieren het begrip geslachtsgebonden erfelijkheid omschrijven en verklaren.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wetten van Mendel - Begrippen: dominant, recessief, allel, multiple allel, dominante en intermediaire overerving - Mono- en dihybride kruisingen - Voorbeelden van mono- en dihybride kruisingen bij dieren - Wetten van Morgan - Principe van crossing-over - Geslachtsgebonden kenmerken bij dieren 	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
		Genetische code		
	aan de hand van een voorbeeld het belang van de kennis van de genetische code in de fokkerij verwoorden. de overdracht van erfelijke informatie door DNA omschrijven.	<ul style="list-style-type: none"> - Belang van de genetische code in de fokkerij - Overdracht van erfelijke eigenschappen via DNA 	<p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p>	
		Genetische manipulaties en de ontwikkeling van transgene dieren		
	aan de hand van een voorbeeld technieken bij genetische manipulatie verklaren en uitleggen. aan de hand van voorbeelden uitleggen wat transgene dieren zijn en hoe ze ontstaan. het belang en toepassing en van transgene dieren bij dierenproeven en in de fokkerij toelichten.	<ul style="list-style-type: none"> - Technieken van genetische manipulatie - Voorbeelden van genetische manipulaties bij dieren - Transgene dieren - Belang van het gebruik van transgene dieren bij dierexperimenten - Belang van het gebruik van transgene dieren in de fokkerij 	<p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p>	
		Selectie bij dieren		
	aantonen dat de selectiecriteria bij dieren afhankelijk zijn van het fokdoel. de belangrijkste reproductie- en productie-eigenschappen van de meest voorkomende rassen en soorten opsommen en toelichten. het nut van bloedonderzoek en DNA-analyse bij de selectie verwoorden. het begrip erfelijkheidsgraad verwoorden en de betekenis ervan voor de fokkerij uitleggen.	<ul style="list-style-type: none"> - Fokdoel - Fokbeleid - Genetische trends - Reproductie-eigenschappen - Productie-eigenschappen - Bloedonderzoek en DNA-analyse - Erfelijkheidsgraad en fokwaarde: uitdrukking, functionele kenmerken, aanwezigheid van erfelijke gebreken 	<p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p>	X

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
	de belangrijkste basisbegrippen en principes over erfelijkheid bij dieren toelichten.	Basisbegrippen en principes over erfelijkheid	X	
	opsommen welke erfelijke gebreken bij dieren kunnen optreden en uitleggen hoe ze worden overgeërfd.	Overerving van erfelijke gebreken	X	
		Fokmethoden		
	de verschillende fokmethoden herkennen, opsommen en toelichten. inteelt bij dieren aan de hand van een voorbeeld uitleggen. consequenties en het nut van inteeltlijnen bij het veredelen van dieren verwoorden. aan de hand van voorbeelden de graad van inteelt berekenen. uitleggen wat men onder kruisingen en lijnen bij het veredelen van dieren verstaat. aan de hand van voorbeelden het effect van kruisingen uitleggen.	<ul style="list-style-type: none"> - Overzicht van verschillende fokmethoden - Zuivere teelt en inteelt - Effecten van inteelt - Inteeltgraad - Kruisingen van rassen en bloedlijnen - Overzicht van kruisingssystemen - Effecten van kruisingen 	X X X X X X X	X
		Fokvereniging en stamboek		
	betekenis en doelstellingen van fokverenigingen en het stamboek i.v.m. het fokken van dieren verwoorden. voorwaarden waaraan dieren moeten voldoen om opgenomen te worden in het stamboek verwoorden en toelichten.	<ul style="list-style-type: none"> - Betekenis - Doelstellingen - Voorwaarden waaraan dieren moeten voldoen om opgenomen te worden in het stamboek 	X X X	

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
U	<i>aan de hand van voorbeelden uitleggen wat men verstaat onder een opfokprogramma en hoe het wordt opgebouwd.</i>	Fokprogramma's en geboortespreiding (U)	X	
U	<i>bestaande fokprogramma's toelichten.</i>		X	
U	<i>voor een bepaalde diersoort een eenvoudig fokprogramma opstellen.</i>		X	X
	de betekenis van de fokwaardeschatting uitleggen. de verschillende methoden voor het bepalen van de fokwaarden toelichten.	Fokwaardeschatting (herhaling en uitdieping)	X X	
	informatie over de fokwaarde van dieren opzoeken, verwerken en toelichten.	Voorstelling van de fokwaarde	X	
		Partnerkeuze en optimalisering van de selectie		
	op de basis van de selectie-indexen de meest geschikte partner selecteren in het kader van het uitgestippelde fokbeleid.	<ul style="list-style-type: none"> - Indexen - Exterieurkenmerken - Afstammingsgegevens 	X X X	X X X
	gegevens i.v.m. de fokkerij opvragen, verwerken en registreren.	Registratie van fokgegevens	X	X
	bij de aankoop van dieren een goede keuze maken n functie van het fokbeleid.	Beoordeling van de dieren en de selectieresultaten	X	X
	via de resultaten van de afstammelingen het fokbeleid opvolgen en beoordelen.	Optimaliseren van het opfokbeleid	X	X

Specifieke pedagogisch-didactische wenken

Het gebruik van een computerprogramma voor de registratie van fokgegevens (type zoo-easy) is aangewezen.

De leerlingen van de studierichting gespecialiseerde dierenverzorging hebben nog geen voorkennis van erfelijkheidsleer. Het is noodzakelijk basisbegrippen en -principes uit de erfelijkheid te behandelen als voorkennis voor het ontwikkelen van fokprogramma's.

Veel lesmateriaal is te vinden op: <http://www.bioplek.org/>

Het is belangrijk veel oefeningen i.v.m. de selectie van dieren te maken. Informatiebronnen hierover dienen beschikbaar te zijn binnen de directe leeromgeving van de leerlingen. Laat leerlingen zelf voorbeelden van fokprogramma's kiezen van hun eigen stagebedrijf.

MODULE 4 – SOORTEN EN RASSEN

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
	de meest courante diersoorten die als gezelschapsdier voorkomen herkennen en classificeren.	Soorten- en rassenkennis (herhaling)	X	X
		Soorten- en rassenkennis		
	voor de 'te kennen diersoorten' informatie verzamelen, bestuderen en verwerken op een fiche, alsook de verworven kennis communiceren.	<ul style="list-style-type: none"> - standaardomschrijving, o.a. houding, vorm, grootte, conditie, kleur - eigenschappen - vachtstructuur / bevedering - geslachtsonderscheid - voortplantingseigenschappen - voeding (voedingsbehoefte, noodzakelijke voedingsmiddelen) - veel voorkomende afwijkingen binnen het ras 	X X X X X X X	X X X X X X X
		Wedstrijden		
	verwoorden wie wedstrijden en keuringen inricht. de waarde van wedstrijden en keuringen toelichten. voorwaarden tot deelnemen aan wedstrijden opsommen. voorwaarden voor het inschrijven van een wedstrijd verwoorden. dieren wedstrijdklaar maken. dieren op gepaste wijze naar een wedstrijd vervoeren. het verloop van de wedstrijd toelichten.	<ul style="list-style-type: none"> - wie richt wedstrijden en keuringen in - waarde van wedstrijden en keuringen - voorwaarden tot deelnemen aan wedstrijden - welke dieren inschrijven voor wedstrijden - dieren klaarmaken voor wedstrijden - vervoer naar de wedstrijden - verloop van de wedstrijd 	X X X X X X X	X X X X X X X

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
	het keurfiche toelichten. na een wedstrijd dieren de nodige zorg verstrekken	<ul style="list-style-type: none"> - keurfiche - zorgen na de wedstrijd 	X X	X X
<i>U</i>	<i>nieuwe nog niet erkende rassen herkennen en bespreken</i>	<i>Nieuwe, nog niet erkende rassen (U)</i>	X	X
	de voornaamste diersoorten en -rassen die worden aangewend als proefdier herkennen, benoemen en de belangrijkste eigenschappen ervan verwoorden. uitleggen waarom bepaalde diersoorten als proefdier worden gekozen.	Soorten en rassenkennis van dieren die worden aangewend als proefdier	X X	X X
		Verzorgingsproducten		
	de gebruikelijke gereedschappen en verzorgingsproducten voor de gekozen diersoorten omschrijven en op een juiste manier gebruiken.	<ul style="list-style-type: none"> - gebruikelijke gereedschappen en verzorgingsproducten voor de gekozen diersoorten - werking en doel 	X X	X X

Specifieke pedagogisch-didactische wenken

Ondanks dat de leerlingen binnen het 3e jaar van de 3e graad mogelijk een keuze kunnen maken voor een bepaalde context, is het aangeraden de opgedane kennis van soorten en rassen in de eerste twee jaren van de 3e graad te onderhouden.

De leerlingen hebben in de 3e graad BSO dierenzorg, soorten- en rassenkennis van dieren verworven. In het 3e leerjaar van de 3e graad gespecialiseerde dierenverzorging BSO zijn doelstellingen met betrekking tot de soorten- en rassenkeuze afgestemd op de gekozen context (indien deze context wordt aangeboden).

Het is de bedoeling dat elke leerling in het begin van het schooljaar een lijst van ‘te kennen rassen en soorten dieren’ ontvangt. Indien er gewerkt wordt met contexten is het de taak van de werkgroep ‘soorten en rassen’ van de derde graad om de lijsten per context samen te stellen en op gepaste tijden aan te passen aan de trends en veranderingen binnen de soorten en rassen. De aangewende lijst voor soorten en rassen is op zich een specialisatie voor de gekozen context en mag aldus niet te eng besproken worden.

Om de leerdoelstelling i.v.m. wedstrijden voor dieren te bereiken, is het aan te raden hieraan deel te nemen, te bezoeken en mogelijk (mee) te organiseren.

Daar het onmogelijk is voor elke diersoort het wedstrijdverloop te bespreken is het aangeraden een typedier uit te kiezen en te bespreken.

MODULE 5 – HUISVESTING

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
		Organisatie van het onderhoud en van de leef- en werkruimte		
	zelfstandig een onderhoudsplanning voor leef- en werkomgeving op korte en/of langere termijn opstellen, uitvoeren en opvolgen.	- planning van het onderhoud		X
		Voorwaarden waaraan de leef- en werkruimte moet voldoen voor het houden van dieren		
	wettelijke voorschriften en voorgeschreven procedures en de voorwaarden waaraan de huisvesting moeten voldoen i.v.m. het houden van dieren verwoorden, toepassen en opvolgen.	<ul style="list-style-type: none"> - aspecten i.v.m. welzijn van dieren en verzorgers - aspecten i.v.m. veiligheid van dieren en verzorgers - aspecten i.v.m. gezondheid van dieren en verzorgers - aspecten i.v.m. milieu en kwaliteit - economische aspecten 	X X X X X	X X X X X
	aan de hand van voorbeelden de risico's verbonden aan het huisvesten van dieren herkennen en toelichten.	Risico's verbonden aan de huisvesting van dieren: voorbeelden van risicomomenten	X	X
	risicomomenten voor de dieren in hun leefruimten herkennen en het risico i.v.m. welzijn, gezondheid en productie toelichten.	<ul style="list-style-type: none"> - weersomslagen - warm weer, hoge luchtvochtigheid, vorst - wijziging van plaats - mengen van dieren - onrust - andere verzorger 	X X X X X X	

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
	de relatie tussen welzijn en gezondheid van de dieren enerzijds en de inrichting en het klimaat anderzijds uitleggen.	<ul style="list-style-type: none"> - voerveranderingen - relatie tussen inrichting, klimaat, welzijn en gezondheid van dieren 	X X	
		Klimaatregeling		
	het klimaat van de leefruimte van dieren instellen, opvolgen en waar nodig bijsturen.	<ul style="list-style-type: none"> - instellen van de regelapparatuur - opvolging van de klimaatomstandigheden - controle van de regelapparatuur 	X	X X X
	doelstellingen en procedures bij het ontsmetten van leefruimten, materialen, gereedschappen, apparatuur en vervoermiddelen van dieren verwoorden en toepassen.	Ontsmetten van leefruimten, materialen, gereedschappen, apparatuur en vervoermiddelen	X	X
		Inrichting van dierenverblijven		
	de belangrijkste voorzieningen van de verschillende ruimten beoordelen en de eisen waaraan ze moeten voldoen uit analyse afleiden.	<ul style="list-style-type: none"> - belangrijkste voorzieningen: inrichting behandelingsruimte, inrichting werkruimte, inrichting magazijn, inrichting opslag - <i>inrichting wachtzaal (U)</i> - verlichting - verwarming 	X	X
	voorschriften op het vlak van hygiëne respecteren en uitvoeren.	Maatregelen om dieren hygiënisch te houden		X
	de uitrusting en de installaties van bedrijfsruimten onderhouden.	Onderhoud van bedrijfsruimten en apparatuur		X
	de inrichting en de uitrusting van bestaande leefruimten voor proefdieren en werkruimten beoordelen.	Inrichting en uitrusting van leef- en werkruimten voor proefdieren		X

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
U	<i>de structuur en de inrichting van een bestaand proefdiercentrum analyseren en beoordelen.</i>	Analyse en beoordeling van een bestaand proefdiercentrum (U)		X
		Veiligheidsrisico voor een dierverzorgger		
	veiligheidsrisico's voor de dierverzorgger herkennen, verwoorden en gepaste maatregelen nemen om deze te voorkomen.	<ul style="list-style-type: none"> - allergie - ergonomie - werken met biologische agentia - straling - verwondingen 	X X X X X	X X X X X
		Veiligheidsvoorschriften		
	voorschriften op het gebied van veiligheid respecteren en uitvoeren. veiligheidsuitrusting herkennen en op een correcte manier aanwenden. de voorraad beschermingskledij registreren en indien aanvullen.	<ul style="list-style-type: none"> - veiligheidsvoorschriften - veiligheidsuitrusting - beschermingskledij 	X X X	X X X

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
		Plangewijze inrichting van handelspand		
	<p>de inrichting van een bestaand handelspand analyseren, beoordelen en mogelijkheden voor mogelijke aanpassingen verwoorden.</p> <p>de belangrijkste voorzieningen van de verschillende bedrijfsruimten en de eisen waaraan ze moeten voldoen afleiden uit een analyse.</p> <p>het intern transport en de trafiek binnen een handelspand analyseren.</p> <p>de basisprincipes die men hanteert bij het inrichten en beoordelen van bedrijfsruimten van een handelspand verwoorden.</p> <p>de bedrijfsruimten van een bestaand handelspand beoordelen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - inrichting verkoopsruimte - inrichting werkruimte - inrichting magazijn, opslag - verlichting - verwarming - parkeergelegenheid - eisen waaraan de belangrijkste voorzieningen moeten voldoen - intern transport en trafiek - arbeidskundige aspecten - veiligheidsaspecten en -voorzieningen - klantvriendelijke inrichting - ergonomische aanpassingen - beoordeling van bestaande ruimten 	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>

Specifieke pedagogisch-didactische wenken

Voor informatie i.v.m. huisvesting, zie o.a. de uitgebreide website i.v.m. huisdieren: <http://www.a-z.be/dieren.html#index>

Binnen het vak huisvesting is het aangeraden de beoogde leerinhouden te realiseren met verschillende, gerichte bedrijfsbezoeken.

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
		Maatregelen om verzorgers van dieren te beschermen		
	maatregelen nemen om ziekten en kwetsuren bij de verzorgers te voorkomen. voor ieder type verzorgingsactiviteit de juiste beschermingsmiddelen gebruiken. indien nodig EHBO van een verzorger toedienen.	<ul style="list-style-type: none"> - Preventieve maatregelen - Beschermingsmiddelen i.f.v. de verzorgingsactiviteit - EHBO voor de verzorger 	X X X	X X X
		EHBO bij dieren		
	wondverzorging bij dieren indien nodig uitvoeren. reanimatietechnieken bij dieren omschrijven. indien nodig EHBO bij dieren toepassen. de inhoud van de EHBO-koffer toelichten.	<ul style="list-style-type: none"> - Wondverzorging - Reanimatietechnieken - EHBO-koffer voor dieren 	X X	X X
U	<i>een schema voor verzorging van dieren opmaken.</i>	Schema voor verzorgingsactiviteiten (U)		X
		Proefdierverzorging		
	tijdens de verschillende behandelingen en verzorging proefdieren hanteren, manipuleren en immobiliseren. tijdens het toedienen van bepaalde stoffen in het kader van proefprojecten assisteren. bij het afnemen van monsters van proefdieren tijdens het onderzoeksproject assisteren.	<ul style="list-style-type: none"> - Hanteren en immobiliseren van proefdieren 	X X X	X X X

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
	de verschillende wijzen waarop bepaalde stoffen tijdens een onderzoeksproject aan dieren worden toegediend, herkennen en verwoorden. de verschillende wijzen waarop monsters bij proefdieren worden verzameld tijdens een onderzoeksproject herkennen en verwoorden. proefdieren voor, tijdens en na de operatie verzorgen.	<ul style="list-style-type: none"> - Toedienen van bepaalde stoffen aan proefdieren in het kader van een onderzoeksproject - Verzamelen van stalen (monsters) - Verzorging van proefdieren voor, tijdens en na operaties 	X X X	X X X
		Euthanasie		
	verschillende methoden voor het uitvoeren van euthanasie bij proefdieren omschrijven. voor- en nadelen van de verschillende methoden van euthanasie verwoorden. verschillende postmortale behandelingen omschrijven.	<ul style="list-style-type: none"> - Verschillende methoden - Voor- en nadelen van de verschillende methoden - Postmortale behandelingen 	X X X	 X
		Dierenwelzijn en ethiek		
	verwoorden hoe onderzoekers het aantal proefdieren tijdens hun onderzoek kunnen verminderen en op die manier het welzijn van dieren bewaken. aan de hand van praktijkvoorbeelden aantonen hoe onderzoekers het aantal dierenexperimenten vervangen, verminderen en verfijnen. de impact van de omgevingsfactoren, huisvesting en verzorging op de resultaten van de dierenproeven verwoorden.	<ul style="list-style-type: none"> - Principe van de drie V's volgens Russel-Burch: vervangen, verminderen en verfijnen - Methoden om het aantal proefdieren te verminderen en dierenexperimenten te vervangen, te verminderen en te verfijnen - Impact van omgevingsfactoren, huisvesting en verzorging op de resultaten van het onderzoek 	X X X	

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
		Vaccinatieschema's		
	de verschillende soorten vaccins opsommen. vaccinatieschema's voor dieren lezen, toelichten en opvolgen. uitgevoerde vaccinaties registreren. wettelijke voorschriften i.v.m. vaccinaties bij dieren toelichten en toepassen.	<ul style="list-style-type: none"> - Soorten vaccins - Vaccinatieschema - Opvolging van vaccinatieschema - Wettelijke voorschriften op het gebied van vaccinaties 	X X X X	X X X X
	ontwormingsschema's voor dieren lezen, toelichten en opvolgen.	Ontwormingsschema's	X	X
	gezondheidsgegevens van dieren en gezondheidscontroles registreren.	Registratie van gezondheidsgegevens en controle	X	X
		Herkennen van zieke dieren en ziektesymptomen		
	de meest voorkomende ziekten bij dieren herkennen en de juiste maatregelen nemen om ze te voorkomen en te behandelen. dieren die worden binnengebracht, op ziektesymptomen controleren en verantwoorde maatregelen nemen indien ziekteverschijnselen worden vastgesteld. dierenartsen bij onderzoek of behandeling van zieke dieren assisteren. bijzondere hygiënische maatregelen treffen om besmettingen te voorkomen.	<ul style="list-style-type: none"> - Meest voorkomende ziekten - Controle van ziekteverschijnselen - Quarantainebehandeling - Paraveterinaire handelingen - Hygiëne en sterilisatie 	X X X X X	X X X X X

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
		Preventieve maatregelen om ziekten te voorkomen bij dieren		
	ziektepreventie organiseren, uitvoeren en opvolgen.	<ul style="list-style-type: none"> - Maatregelen om insleep van ziekten te voorkomen - Belang en effect van reinigen en ontsmetten - Werkwijze bij het ontsmetten - Bijsluiters 	X X X X	X X X X
	wettelijke voorschriften i.v.m. het bijhouden van het medicamentenregister verwoorden.	Verplichtingen i.v.m. het bijhouden van een medicamentenregister	X	X
		Ethologie		
	het ontstaan van ethologie verwoorden. het begrip gedrag omschrijven. mogelijke verklaringen voor het gedrag opsommen en toelichten.	<ul style="list-style-type: none"> - Ontstaan van de ethologie - Beschrijving van gedrag - Verklaring van gedrag: functie, ontwikkeling, oorzaak en ontstaan 	X X X	
		Ethiek		
	de begrippen dierenrechten en dierenwelzijn toelichten. het gebruik van proefdieren ethisch verantwoorden. hun visie op bio-industrie en huisdieren toelichten.	<ul style="list-style-type: none"> - Dierenrechten en dierenwelzijn - Proefdieren - Visie bio-industrie en huisdieren 	X X X	

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
		(Vacht)verzorging (U)		
U	<i>het juiste gereedschap onderkennen en veilig gebruiken.</i>	- Technologie	X	
U	<i>verschillende soorten verzorgingsproducten opsommen en de functie ervan uitleggen.</i>	- Organisatie van verzorging en gezondheidscontrole	X	X
U	<i>gezondheidscontroles en verzorgingsactiviteiten plannen, uitvoeren, rapporteren en opvolgen.</i>			
U	<i>de juiste technieken i.v.m. vachtverzorging toepassen.</i>	- Basistechnieken verzorging	X	X
U	<i>naast de basistechnieken, rastypische en vachttypische technieken van de vachtverzorging uitvoeren.</i>	- Specifieke vachtverzorging	X	X
		Bijzondere ethologie (U)		
U	<i>communicatiemogelijkheden onderkennen.</i>	- Communicatie	X	X
U	<i>communicatiemiddelen herkennen.</i>			
U	<i>verschillende communicatiemogelijkheden toepassen bij de omgang van mens en dier.</i>			
U	<i>het belang onderkennen van diverse inwendige en uitwendige factoren i.v.m. de mentale toestand van een dier.</i>	- Inwendige en uitwendige factoren die het gedrag beïnvloeden	X	X
U	<i>rekening houden met deze factoren in de omgang met het dier.</i>			
U	<i>diverse leerprocessen herkennen en deze gebruiken bij de opvoeding en omgang met het dier.</i>	- Leerprocessen	X	X
U	<i>probleemgedrag herkennen, voorkomen en afleren.</i>			

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
		Kynologie (U)		
U	<i>aan de hand van uiterlijke kenmerken de correcte bouw van een dier leren kennen.</i>	- <i>Bouw en uitzicht & kynologische uitdrukkingen</i>	X	X
U	<i>kynologische uitdrukkingen herkennen en uitleggen.</i>			
U	<i>doel en nut van een stamboom uitleggen.</i>	- <i>Kynologie in België en in Europa</i>	X	X
U	<i>organisaties benoemen die zich met stambomen bezighouden.</i>			
		Voeding (U)		
U	<i>een afwijkende conditiescore onderkennen, de mogelijke oorzaken hiervan achterhalen en de nodige maatregelen treffen.</i>	- <i>Conditiescores</i>	X	X
U	<i>risicogroepen onderkennen en de nodige maatregelen nemen om betreffende tekorten of fouten te voorkomen of te corrigeren.</i>	- <i>Risicogroepen</i>	X	X
U	<i>schema's opstellen en voederbeurten organiseren, voorbereiden, uitvoeren en opvolgen.</i>	- <i>Voederschema's en voederbeurten</i>	X	X
U	<i>rantsoenen berekenen als functie van leeftijd, prestaties, conditie en gezondheid.</i>	- <i>Rantsoenberekeningen</i>	X	X
U	<i>voeding op correcte en wettelijke verplichte manier bewaren zodat de kwaliteit ervan behouden blijft.</i>	- <i>Voedselbewaring</i>	X	X

Specifieke pedagogisch-didactische wenken

Daar de leerplaninhouden voor het gedeelte 'Euthanasie' moeilijk in de praktijk om te zetten zijn, is het wenselijk deze te bereiken door bedrijfsbezoeken.

Het is aan te raden de leerinhoud over ethiek als groepswork en klassengesprek te bespreken. Belangrijk is dat leerlingen leren luisteren naar ieders mening en hiervoor respect kunnen opbrengen.

<http://www.animalfreedom.org/paginas/opinie/ethischebarometer.html>

MODULE 7 – STAGE

De inhouden en doelstellingen in onderstaande module hebben als doel de leerlingen extra kennis, attitudes en vaardigheden mee te geven op vlakken die de school niet kan bieden of om de leerling klaar te maken voor het latere werklevens.

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
		1. Kennis		
	de theorie in praktijk omzetten.	- theorie toepassen in praktijk		
	technieken aanleren op een schaalgrootte die door de school niet kan gerealiseerd worden of die in de school niet operationeel zijn.	- juiste werkgerelateerde technieken aanwenden		
	een bedrijfssituatie relateren aan theoretische en praktische van de schoolse situatie.	- verschillende bedrijfssituaties		
	inzicht krijgen in de realiteit van het bedrijfsleven.	- het bedrijfsleven		
	kennismaken met verschillende bedrijfsculturen.	- bedrijfsculturen		
	rapporteren en resultaten op een adequate manier verwerken en interpreteren.	- rapporten en resultaten		
		2. Attitudes		
	rekening houden met milieuvoorschriften.	- milieuvoorschriften		
	voorschriften in verband met welzijn (veiligheid, gezondheid, hygiëne) consequent toepassen.	- welzijnsvoorschriften		
	zich assertief gedragen.	- assertiviteit		

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN	TV	PV
	initiatief nemen en correct reageren in verschillende arbeidssituaties.	- arbeidssituaties		
	zin voor orde, zorg, netheid en stiptheid ontwikkelen.	- orde, zorg, netheid en stiptheid		
	werken in teamverband.	- teamverband		
	sociale en communicatieve vaardigheden ontwikkelen en gezag accepteren	- sociale en communicatieve vaardigheden		
	zin voor organisatie en efficiëntie ontwikkelen.	- organisatie en efficiëntie		
	verantwoordelijkheid dragen.	- verantwoordelijkheid		
	naar kwaliteit van het geleverde werk streven.	- werkkwaliteit		
	oog hebben voor ergonomische aspecten van het beroep.	- ergonomie		
		3. Vaardigheden		
	adequaat omgaan met meettoestellen, toestellen, machines en apparaten.	- handigheid		
	zich aanpassen aan het werkritme.	- werkritme		

Specifieke pedagogisch-didactische wenken

De stagebegeleider zorgt ervoor dat de leerlingen ook de kans krijgen om verkoopsgesprekken en verkopen te realiseren op hun stageplaats. Evaluatie van het gesprek door de stagebegeleider samen met de stagegever is een uitgangspunt. Eventueel kunnen klanten betrokken worden bij de evaluatie.

ALGEMENE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

1 Toelichting bij gebruik van het leerplan

In het leerplan zijn een aantal uitbreidingsdoelstellingen opgenomen. Uitbreidingsdoelstellingen worden aangeduid door een (U) na de doelstelling.

Uitbreidingsdoelstellingen moeten enkel bereikt worden als het niveau van de leerlingen en de tijdsinvestering dit toelaten.

2 Jaarplan

Van elke lerares/leraar wordt verwacht dat zij/hij in het begin van het schooljaar een jaarplanning maakt.

Eenvormigheid is een noodzaak voor de verschillende collega's en zal worden besproken tijdens de vakgroepwerking.

De verschillende jaarplannen moeten zodanig gemaakt worden dat er –waar mogelijk– per week een coördinatie is tussen de verschillende vakken.

3 Overleg tussen de verschillende leraars is noodzakelijk!

Tijdens het schooljaar zullen de vorderingen door de verschillende collega's samen regelmatig geëvalueerd worden met het doel de verschillende jaarplannen eventueel bij te sturen.

De timing en de volgorde van de leerstofonderdelen is niet bindend. Indien afgeweken wordt, moet dit in overleg tussen de verschillende collega's gebeuren en moeten –indien nodig– de andere jaarplannen eveneens aangepast worden. Steeds moet erover gewaakt worden dat de noodzakelijke voorkennis aanwezig is.

4 ICT-integratie

4.1 Wat?

Onder ICT-integratie verstaan we het gebruik van informatie- en communicatietechnologie ter ondersteuning van het realiseren van leerplandoelstellingen.

4.2 Waarom?

Maatschappelijke ontwikkelingen wijzen op het belang van het verwerven van ICT-competenties. Jongeren moeten niet alleen in staat zijn om nieuwe media te gebruiken, zij moeten net zo goed kunnen inschatten wanneer deze efficiënt en effectief kunnen worden ingezet. Het gebruik van nieuwe media sluit zeer goed aan bij de leefwereld van de jongeren en speelt in op hun vertrouwdheid met de beeldcultuur.

Er wordt meer en meer belang gehecht aan probleemoplossend denken, kritisch selecteren, het zelfstandig of in groep werken, het kunnen verwerven en verwerken van enorme hoeveelheden informatie.

Deze ontwikkelingen zijn ook merkbaar in het onderwijs. In de meeste vakken of bij het nastreven van vakoverschrijdende eindtermen vervult ICT een ondersteunende rol. Door de integratie van ICT kunnen leerlingen:

- het leerproces zelf in eigen handen nemen;
- zelfstandig en actief leren omgaan met les- en informatiemateriaal;
- op eigen tempo werken en een eigen parcours kiezen (differentiatie en individualisatie).

4.3 Hoe ICT integreren ter ondersteuning van het realiseren van de leerplandoelstellingen?

Zelfstandig oefenen in een leeromgeving

Nadat leerlingen nieuwe leerinhouden verworven hebben, is het van belang dat ze voldoende mogelijkheden krijgen om te oefenen bijv. d.m.v. specifieke pakketten. De meerwaarde van deze vorm van ICT-integratie kan bestaan uit: variatie in oefenvormen, differentiatie op het vlak van tempo en niveau, geïndividualiseerde feedback, mogelijkheden tot zelfevaluatie.

Zelfstandig leren in een leeromgeving

Een mogelijke toepassing is nieuwe leerinhouden verwerven en verwerken, waarbij de leerkracht optreedt als coach van het leerproces (bijv. in een open leercentrum). Een elektronische leeromgeving (ELO) biedt hiertoe een krachtige ondersteuning.

Creatief vormgeven

Leerlingen worden uitgedaagd om creatief om te gaan met beelden, woorden en geluid. De leerlingen kunnen gebruik maken van de mogelijkheden die o.a. allerlei tekst-, beeld- en tekenprogramma's bieden.

Opzoeken, verwerken en bewaren van informatie

Voor het opzoeken van informatie kunnen leerlingen gebruik maken van o.a. cd-roms, een ELO en het internet.

Verwerken van informatie houdt in dat de leerlingen kritisch uitmaken wat interessant is in het kader van hun opdracht en deze informatie gebruiken om hun opdracht uit te voeren.

De leerlingen kunnen de relevante informatie ordenen, weergeven en bewaren in een aangepaste vorm.

Voorstellen van informatie aan anderen

Leerlingen kunnen informatie aan anderen meedelen of tonen met behulp van ICT-ondersteuning onder de vorm van tekst, beeld en/of geluid d.m.v. bijv. een presentatie, een website, een folder ...

Veilig, verantwoord en doelmatig communiceren

Communiceren van informatie betekent dat leerlingen informatie kunnen opvragen of verstrekken aan derden. Dit kan o.a. via e-mail, internetfora, een ELO, chatten, blogging.

Adequaat kiezen, reflecteren en bijsturen

De leerlingen ontwikkelen competenties om bij elk probleem keuzes te maken uit een scala van programma's, applicaties of instrumenten, al dan niet elektronisch. Daarom is het belangrijk dat zij ontdekken dat er meerdere valabele middelen zijn om hun opdracht uit te voeren. Door te reflecteren op de gebruikte middelen en de bekomen resultaten te vergelijken, maken de leerlingen kennis met de verschillende eigenschappen en voor- en nadelen van de aangewende middelen (programma's, applicaties ...) en kunnen ze hun keuzes bijsturen.

5 BZL (BEGELEID ZELFGESTUURD LEREN)

5.1 Wat?

Met begeleid zelfgestuurd leren bedoelen we het geleidelijk opbouwen van een competentie naar het einde van het secundair onderwijs, waarbij leerlingen meer en meer het leerproces zelf in handen gaan nemen. Zij zullen meer en meer zelfstandig beslissingen leren nemen in verband met leerdoelen, leeractiviteiten en zelfbeoordeling.

Dit houdt onder meer in dat:

- de opdrachten meer open worden;
- er meerdere antwoorden of oplossingen mogelijk zijn;
- de leerlingen zelf keuzes leren maken en die verantwoorden;
- de leerlingen zelf leren plannen;
- er feedback is op proces en product;
- er gereflecteerd wordt op leerproces en leerproduct.

De leraar is ook coach, begeleider.

De impact van de leerlingen op de inhoud, de volgorde, de tijd en de aanpak wordt groter.

5.2 Waarom?

Begeleid zelfgestuurd leren sluit aan bij enkele pijlers van ons PPGO, o.m:

- leerlingen zelfstandig leren denken over hun handelen en hierbij verantwoorde keuzes leren maken;
- leerlingen voorbereiden op levenslang leren;

– het aanleren van onderzoeksmethodes en van technieken om de verworven kennis adequaat te kunnen toepassen.

Vanaf het kleuteronderwijs worden werkvormen gebruikt die de zelfstandigheid van kinderen stimuleren, zoals het gedifferentieerd werken in groepen en het contractwerk. Ook in het voortgezet onderwijs wordt meer en meer de nadruk gelegd op de zelfsturing van het leerproces in welke vorm dan ook. Binnen de vakoverschrijdende eindtermen, meer bepaald “Leren leren”, vinden we aanknopingspunten als:

- keuzebekwaamheid;
- regulering van het leerproces;
- attitudes, leerhoudingen, opvattingen over leren.

In onze (informatie)maatschappij wint het opzoeken en beheren van kennis voortdurend aan belang.

5.3 Hoe te realiseren?

Het is belangrijk dat bij het werken aan de competentie de verschillende actoren hun rol opnemen:

- de leraar als coach, begeleider;
- de leerling gemotiveerd en aangesproken op zijn “leer”kracht;
- de school als stimulator van uitdagende en creatieve onderwijsleersituaties.

De eerste stappen in begeleid zelfgestuurd leren zullen afhangen van de doelgroep en van het moment in de leerlijn “Leren leren”, maar eerder dan begeleid zelfgestuurd leren op schoolniveau op te starten is “klein beginnen” aan te raden. Vanaf het ogenblik dat de leraar zijn leerlingen op min of meer zelfstandige manier laat

- doelen voorop stellen;
- strategieën kiezen en ontwikkelen;
- oplossingen voorstellen en uitwerken;
- stappenplannen of tijdsplannen uitzetten;
- resultaten bespreken en beoordelen;
- reflecteren over contexten, over proces en product, over houdingen en handelingen;
- verantwoorde conclusies trekken;
- keuzes maken en die verantwoorden

is hij al met een of ander aspect van begeleid zelfgestuurd leren bezig.

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN¹

Huisvesting

Volières, aquaria, terraria, zoogdierverblijven.

In de kooien bevinden zich de nodige voeder- en drinkbakken en het nodige strooisel.

Diervoedsel

Belangrijkste voersoorten en doseermateriaal (balansen)

Dierenverzorging

Scheerapparaten, apparaten en producten voor vachtverzorging, huidverzorging, haarverzorging, vederbekleding, nagel-, klauw en hoefverzorging, overige lichaamsverzorging.

Verzorgingsproducten voor huidziektes en oppervlakkige verwondingen

EHBO: ontwormen, behandeling parasieten, injectiespuit

Modellen

Verschillende stelsels van de behandelde diersoorten: bewegings-, bloedsomloop-, ademhalings-, spijsverterings-, uitscheidings- en voortplantingsstelsel

Bergruimten

Individuele bergruimte voor het verzorgingsmateriaal.

Onderhoudsmateriaal

Voor kleine herstellingen

Schoonhouden

Reinigen

Ontsmettingsmiddelen

Schoonmaakproducten

Materiaal voor het bouwen van dierenverblijven

Mestopslag en verwerking

Materiaal voor afvoer, opslag en verwerking van de mest

¹ Betreffende veiligheid is de volgende wetgeving van toepassing:

- Codex
- ARAB
- AREI
- Vlarem.

Deze wetgeving bevat de technische voorschriften die in acht moeten genomen worden m.b.t.:

- de uitrusting en inrichting van de lokalen;
- de aankoop en het gebruik van toestellen, materiaal en materieel.

Ze schrijven voor dat:

- duidelijke Nederlandstalige handleidingen en een technisch dossier aanwezig moeten zijn;
- alle gebruikers de werkinstructies en onderhoudsvoorschriften dienen te kennen en correct kunnen toepassen;
- de collectieve veiligheidsvoorschriften nooit mogen gemanipuleerd worden;
- de persoonlijke beschermingsmiddelen aanwezig moeten zijn en gedragen worden, daar waar de wetgeving het vereist.

Werkkledij

Voor de praktische oefeningen dienen de leerlingen over aangepaste werkkledij te beschikken.

Kleedkamer voor de leerlingen:

Voldoende sanitaire voorzieningen voor algemene hygiëne bij de leerlingen.

Vaklokaal

Documentatiemateriaal dat vlot bereikbaar is, ICT-uitrusting en projectiemogelijkheid aanwezig

Dieren

In functie van de mogelijkheden van de school, dienen de belangrijkste diersoorten aanwezig te zijn.

Noot

Omdat in de studierichting dierenverzorging gewerkt wordt met levende dieren, en steeds een potentiële kans bestaat op beten of verwondingen, is het aangewezen dat leerkrachten van het vak dierenverzorging, op de hoogte zijn van de basistechnieken EHBO.

EVALUATIE

Algemene schikkingen i.v.m. evaluatie worden zijn vastgelegd door de Vlaamse Regering en te raadplegen onder: www.ond.vlaanderen.be/secundair/. Netgebonden schikkingen worden door de inrichtende macht van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap uitgevaardigd.

1. De evaluatie heeft een tweevoudig doel

De evaluatie dient aan de leerling informatie te geven over de mate waarin hij of zij er in geslaagd is om zowel de kennis als de vaardigheden te beheersen die mogen verwacht worden na het leerproces.

De evaluatie moet aan de leraar de feedback geven om vast te stellen of hij of zij de meest aangepaste methode hanteert om de gestelde doelen te bereiken.

Een evaluatie is meer dan een getal om een rapportcijfer te berekenen. Het is een werkinstrument waarbij permanent en wederzijds (leerling-leraar) besluiten dienen getrokken te worden over het onderwijs- en leerproces.

In het kader van het Schoolreglement en het Schoolwerkplan is het aangewezen om ouders en leerlingen tijdig over de wijze van evalueren in te lichten.

2. Evaluatie van praktijkvaardigheden

Praktijk- en gedragsvaardigheden, het uitwerken van thema's, het maken van verslagen, het uitvoeren van labotechnieken kunnen we alleen met beoordelingsschema's effectief beoordelen. Die lijsten moeten doel- en criteriumgericht, betrouwbaar, doorzichtig, spaarzaam en efficiënt zijn.

In het beoordelingsproces kunnen drie stappen onderscheiden worden:

- registreren (door middel van een beoordelingsschema),
- interpreteren (door middel van een vierpuntenschaal),
- rapporteren

2.1 Registreren

Een beoordelingsschema is een instrument om zo objectief mogelijk te registreren. Het wordt voor iedere opdracht opgesteld.

Een dergelijk schema of controlelijst bevat alle doelstellingen, subdoelstellingen, deeltaken en deelvaardigheden.

Er dient in het beoordelingsschema een onderscheid gemaakt te worden tussen objectief meetbare aspecten (bijvoorbeeld een 5,3 gram afwegen) en subjectief waarneembare aspecten (bijvoorbeeld een geschikte scheidingsmethode kiezen).

De mate waarin een *objectief meetbare doelstelling* bereikt werd, kan in het schema aangeduid worden door middel van een tweepuntenschaal:

- +: doelstelling bereikt
- : doelstelling niet bereikt

Voor *subjectief meetbare doelstellingen* wordt geadviseerd om te werken met een drie puntenschaal:

- +: doelstelling bereikt
- ±: doelstelling niet helemaal bereikt
- : doelstelling niet bereikt

Wanneer het beoordelingsschema samen met de opgave ter beschikking van de leerling gesteld wordt, kan de zelfevaluatie bij de leerling sterk aangemoedigd worden.

2.2 Interpreteren

Door middel van het beoordelingsschema controleert de leraar in welke mate de leerling de vooropgestelde doelstellingen bereikte. Aan de registraties in het beoordelingsschema kunnen verschillende interpretaties gegeven worden.

Enkele voorbeelden:

+	±	-
(doel bereikt)	(doel niet helemaal bereikt)	(doel niet bereikt)
niveau is voldoende	voldoende maar leemten voor verbetering vatbaar	niveau onvoldoende onaanvaardbaar niveau
nagenoeg foutloos nagenoeg correct	aanvaardbare tekorten aanvaardbaar aantal lichte of detailfouten of leerproces fouten	schadelijke fouten onvergeeflijke fouten zware inbreuken
volledig	kleine tekorten	onvolledig zware tekorten
behoorlijk, zinvol	storingen, fragmentarisch	onlogische uitvoering
kan het en doet het vrijwel altijd, spontaan en zonder aarzelen	kan het en doet het af en toe, zonder overtuiging, wisselvalling	kan het niet, doet het niet of nooit, afwijzend en met tegenzin

2.3 Rapporteren

Er wordt aanbevolen om - voor elk criterium afzonderlijk - te rapporteren met een vierpuntschaal die aangeeft of het resultaat beoordeeld wordt als 'heel goed', 'goed', 'zwak' of als 'onvoldoende' (het gebruik van cijfers wordt afgeraden).

De omzetting van de (eventueel gewogen) beoordelingen kan op verschillende manieren gebeuren. Hoe de omzetting zal gebeuren moet in ieder geval vooraf vastgelegd worden.

Dit kan bijvoorbeeld als volgt gebeuren.

Heel goed

- meer dan 80% van de subvaardigheden, subdoelstellingen zijn bereikt
- (nagenoeg) foutloos, uitstekend
- enkel + codes
- volledig zelfstandig uitgevoerd
- vlotte uitvoering, met overtuiging, belangstelling ...

Goed

- 60 à 80 % van de onmisbare vaardigheden of doelstellingen zijn bereikt
- veel + en weinig ± codes
- aanvaardbare kwaliteitsverschillen
- aanvaardbare proces-leerfouten
- geen schadelijke fouten
- zichtbare vorderingen

Zwak

- 50 à 60 % van de onmisbare vaardigheden of doelstellingen zijn bereikt
- alleen een deel van de subdoelen zijn bereikt
- weinig + en veel ± codes
- veel onnodige leerfouten
- soms zware schadelijke fouten
- geen zichtbare vorderingen

Niet goed

- minder dan 50% van de onmisbare vaardigheden of doelstellingen zijn bereikt
- veel ± codes of alleen maar ± codes en - codes
- veel schadelijke of onvergeeflijke fouten, onlogisch handelingen

BIBLIOGRAFIE

1 Pedagogisch-didactische naslagwerken

ADRIAN, C., Tirion, Landschildpadden, ISBN 90 5210 144 2

BLIECK, A. e.a., *Instrumentarium voor leerkrachten en schoolteams*, Vakoverschrijdende thema's in het SO: gezondheidsopvoeding, milieu-educatie en relationele vorming, Uitgeverij Garant, Leuven, 1995

BOEKAERTS, M., SIMONS, P., *Leren en instructie, Psychologie van de leerling en het leerproces*, Van Gorcum, Assen, 1995

TIELEMANS, J., *Psychodidactiek*, Uitg. Garant, Leuven, 1993, ISBN 90-5350-151-7

VANKAN, L., *Praktische didactiek voor omgevingsonderwijs*, Bussum, Dick Coutinho, 1995

2 Naslagwerken

BANNINK, G.B., VAN RUITEN Th.M., *BioData*, Nijgh Versluys, Baarn, 1999, 1ste druk, (ISBN 90 425 1226 1), 240 blz. (figuren, schema's, tabellen)

BERTELS, G., e.a., "*Zoönosen - Ziekten en besmettingen die van dieren op mensen kunnen overgaan*", gratis brochure, Provinciale Landbouwdienst, Herkenrodestraat 20, 3600 Genk

BIJKER H.J., DORST J.H. e.a., *SI- eenheid voor eenheid*, Noordnederlands boekbedrijf

BIRR, U., *Compleet handboek katten*, 189 pagina's, Centrale Uitgeverij, 2003, ISBN: 904470107X

BOGAART, N.C.R., *Paardenvoeding, verzorging, huisvesting*, Lisse

BOSSIER, BRAT, CLAEYS, e.a., *Moderne Dierkunde*, Uitgeverij Van In

BRUINS, E. *Terrarium Encyclopedie*, uitgeverij Rebo Productions, ISBN 90 366 1176 8

BURNIE, D., *Dieren*, 624 pagina's, ANWB Media B.V., 2002, ISBN: 9018015644

BURTON M., e.a., *Winkler Prins Encyclopedie van het dierenrijk*, Amsterdam, 6 dln.

CHOUKAIR, K., *Fretten*, 65 pagina's, Tirion Natuur, ISBN: 9052103720

DAVIES, R. & DAVIES, V., *Reptielen en amfibieën*, 208 pagina's, Tirion Natuur, ISBN: 905210316X

DE CLEENE, M., *Giftige plantengids*, uitg. Tirion, 2000

DELIN, H. e.a., Thieme, Vogelatlas, ISBN 90 0390 073 6

GRZIMEK, B., *Het leven der dieren. Encyclopedie van het dierenrijk*. 16 dln. Utrecht

HARPER, D., *Vogels als huisdieren*, Uitgeverij Proost

HALLEBEEK, A., *100 vragen over paard en voeding*, 119 pagina's, Bosch & Keuning
ISBN: 9024605296

HOFMANN, H., *Zoogdierengids in kleur*, Thieme, Baarn NL

KASSELMANN, C., *Handboek aquariumplanten*, 472 pagina's, Tirion Natuur, ISBN: 9052102805

KLINTING, L., *De kleine insectengids*, Ploegsma, Amsterdam NL, 1993

KLINTING, L., *De kleine vogelgids*, Ploegsma, Amsterdam NL, 1994

KLINTING, L., *De kleine zoogdierengids*, Ploegsma, Amsterdam NL, 1993

KORNER, M., *Het terrarium*, 63 pagina's, Centrale Uitgeverij, ISBN: 9024377897

LORCH, J., *Van veulen tot volwassen paard*, 191 pagina's, Veltman Uitgevers B.V.,
ISBN: 906248834X

NAAKTGEBOREN, C., *Geiten en dwerggeiten als gezelschapsdier*, CirCum Publishing, 2001
ISBN: 9052661391

NAAKTGEBOREN, C., *De ezel als gezelschapsdier*, CirCum Publishing, 2001, ISBN: 9052661618

NELISSEN, M., *Introductie tot de gedragsbiologie*, Garant, Leuven, 1997

PV Praktijk landbouw/tuinbouw (3e leerjaar: 4 lestijden/week)

PV/TV Stage landbouw/tuinbouw (3e leerjaar: 8 lestijden/week)

TV Landbouw/tuinbouw (3e leerjaar: 6 lestijden/week)

PETERSON, R., *Peterson vogelgids*, Tirion, Baarn - NederlandSCHLIEWEN, U., *Het moderne aquarium*, Tirion Natuur, 2001, ISBN: 905210137XTAYLOR, B., *Slangen*, 64 pagina's, Lantaarn B.V., ISBN: 9054260165VAN DER MOLEN, R., *Elementaire kynologische kennis*, druk 7, 416 pagina's, Zuid Boekproducties, ISBN: 9062488536VAN ECK, R., *Wapiti beestenboek*, Wapiti, Maastricht NL, 1992 VAN WIJK, N., VAN DER SIJS, K., *Siervogels*, 135 pagina's, Tirion Natuur, 2001, ISBN: 9052104433VERHOEF, E., *De complete honden encyclopedie*, 544 pagina's, Rebo Productions, 2003
ISBN: 9036613280VERHOEF-VERHALLEN, E., *Konijnen en knaagdieren encyclopedie*, 320 pagina's, Rebo Productions, ISBN: 9036610788VERHOEF-VERHALLEN, E., *Kooi- en volièrevogels encyclopedie*, 312 pagina's, Rebo Productions, 2003, ISBN: 9036611806VERHOEF-VERHALLEN, J.J., *Grote katten encyclopedie*, 476 pagina's, Rebo Productions, 2003
ISBN: 9036615259Vlaco's *Praktijkgids Compost*, Kan. De Deckerstraat 22-26, 2800 Mechelen

3 Cd-rom's

Insecten van Europa, Natuur & Techniek, Amsterdam*Animal Planet*, Discovery Channel Multimedia, Valkesier (Fauna - 1100 diersoorten, flora en allerlei ecosystemen)*World Book - Multimedia Encyclopedia*, IBM, Mediamix, (Naslagwerk met link naar Internet),*De natuur*, Media Club, Roeselare (Ref. 4726), (Interactieve encyclopedie over dieren, planten en hun omgeving)*Encarta Encyclopedie*, Winkler Prins Editie, Microsoft*Material Safety Data Sheets*, ruim 5000 (gratis) veiligheidskaarten, met printersturing, VEL, Leuven

Voeren van gezelschapsdieren, Ontwikkelcentrum

4 Tijdschriften

[Avicultura](http://www.avicultura.net) Voor kleindierenliefhebbers in Nederland en België met uitgebreide rasbeschrijvingen in kleur, tientallen fokkersadvertenties in elk nummer en allerhande artikelen: <http://www.avicultura.net>[Hart voor dieren](http://www.hartvoordieren.nl) Hoofdredacteur Henk Lommers, dierenarts in hart en nieren, geeft regelmatig tips voor het houden van verschillende huisdieren: <http://www.hartvoordieren.nl>[Onze Hond](http://www.bcm.nl/onzehond) Maandelijks uitgave voor de hondenliefhebber: <http://www.bcm.nl/onzehond>

De Vogelwereld: uitgegeven door de AOB (algemeen ornithologische bond)

De Witte Spreeuwen: uitgegeven door de KBOF (Koninklijke Belgische Ornithologische Federatie)

BIJLAGE: NUTTIGE ADRESSEN

ANDI BEL (Belgische Beroepsfederatie van handelaars in vogels, gezelschapsdieren en toebehoren VZW), Veerstraat 55 9031 Drongen (Gent)

Administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer, www.mina.be
Koning Albert II-laan 20, 1000 Brussel

Antigifcentrum (Tel. 070-245 245), www.poisoncentre.be/
p/a Militair Hospitaal Koningin Astrid, Bruynstraat 1, 1120 Brussel

Departement voor Dierenvoeding en Veehouderij, www.clo.fgov.be/dvv
Scheldeweg 68, 9090 Melle-Gontrode

Federaal Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, www.meta.fgov.be
Belliardstraat 51, 1040 Brussel

IPC Plant en Dier, Wesselseweg 32, NL-3770 AB Barneveld

Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, www.kbinirsnb.be
Vautierstraat 29, 1040 Brussel

Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde, www.zooantwerpen.be
Koningin Astridplein 26, 2018 Antwerpen

Museum voor Dierkunde, <http://allserv.rug.ac.be/~dvscheld/>
K.L. Ledeganckstraat 35, 9000 Gent

Nederlands Instituut voor Biologie, www.nibi.nl
Nicolaas Beetsstraat 222, 3503 RP Utrecht

Nutriënten België, www.nubel.com
Esplanadegebouw, lokaal 11.04, 1010 Brussel

Openbare Vlaamse Afvalstoffen-Maatschappij, www.ovam.be
K. De Deckerstraat 22-26, 2800 Mechelen

Provinciaal Instituut voor Hygiëne, www.provant.be/pih
Kronenburgstraat 45, 2000 Antwerpen

Rode Kruis Vlaanderen (RKV), Dienst Gezondheids promotie, www.redcross.be
Vleurgatsesteenweg 98, 1050 Brussel

Ontwikkelcentrum, Educatieve uitgaven en dienstverlening, Willy Brandtlaan 81

Postbus 4516710 BL Ede, Nederland, internet: www.ontwikkelcentrum.nl

(Diverse interessante uitgaven)

Vakgroep Dierenvoeding, Dierlijke Genetica, Vee-Uitbating en Ethologie, <http://allserv.rug.ac.be/~gjans/>
Universiteit Gent, Heidestraat 19, 9820 Merelbeke

Vlaamse Milieumaatschappij, www.vmm.be
A. Van de Maelestraat 96, 9320 Erembodegem (Aalst)

Vereniging voor het Onderwijs in de Biologie, de Milieuleer en de Gezondheidseducatie (VOB vzw)
<http://www.vob-ond.be>, Min. De Clercklaan 2, 8500 Kortrijk

Vlaams Instituut voor Gezondheids promotie, www.vig.be

PV Praktijk landbouw/tuinbouw (3e leerjaar: 4 lestijden/week)

PV/TV Stage landbouw/tuinbouw (3e leerjaar: 8 lestijden/week)

TV Landbouw/tuinbouw (3e leerjaar: 6 lestijden/week)

G. Schildknechtstraat 9, 1020 Brussel

Vlaamse Milieumaatschappij, www.vmm.be

Van de Maelestraat 96, 9320 Erembodegem (Aalst)

Vlindertuin, www.knokke-heist.be/vlindert.htm

Bronlaan 14, 8400 Knokke-Heist

Wereld-Natuur-Fonds, www.wwf.be

Waterloosteenweg 608, 1050 Brussel